

Nr 486.

Av herr **Gardell**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 270, angående lönereglering för folk- och småskollärare m. m.

Om Kungl. Maj:ts proposition nr 270 angående lärarlöner oförändrad skulle av riksdagen antagas, torde landsbygdens folkskollärare, vilka i regel ha en tyngre arbetsbörda än lärarna i städer och samhällen, komma att erhålla lägre ersättning än dessa. Vidare torde den kontanta netto-lönen för folkskollärarinnorna bliva större än för folkskollärarna och detta gäller t. o. m. i de fall då lärarna äro familjeförsörjare.

Förhållandet mellan småskollärarinnornas och folkskollärarinnornas av-löning torde ej vara så avvägd som hänsynen till arbetets art och be-skaffenhet böra föranleda. För en examinerad småskollärarinna finnes ju möjlighet att genom två års studier vid folkskoleseminarium vinna ut-bildning till folkskollärarinna. Den ökning i utbildningen hon därigenom erhåller torde knappast motivera en så stor löneökning som kommer henne till del som folkskollärarinna, och man nödgas därför hävda, att skillnaden mellan lönerna för dessa två kategorier är för stor.

Då fortsättningsskolor numera äro obligatoriska är det enligt mitt förmenande rättvist att även denna undervisning inräknas i lärarnas lästid (åtminstone på den gotländska landsbygden). Att göra fortsätt-ningsskolan till aftonskola stöter ofta på nära nog oöverstigliga hinder. Man bör besinna att icke alla barn bo vid allmänna vägar utan att många ha sina hem avlägset belägna och med dåliga enskilda utfarts-vägar. Det synes mig orimligt att tvinga dessa barn att i mörker och mången gång i snöyra efter klockan 8 på kvällen ensamma vandra ända till 5 km. Detta gäller i all synnerhet om man beaktar att en sådan vandring för dessa barn ibland kan vara till men för deras hälsotillstånd och någon gång också innebära andra faror för dem.

Vissa lärare i min hemtrakt ha vid en uppvaktning till mig överläm-nat en skriftlig redogörelse för sina anmärkningar mot propositionen. Då jag i stort delar dessa anmärkningar fogar jag redogörelsen till denna motion.

I anslutning till ovanstående hemställes,

att riksdagen vid bifall till propositionen nr 270 måtte vidtaga den ändringen i propositionens lagförslag att lästiden vid fortsättningskolan inräknas i den ordinarie lästiden i de skoldistrikt som därom göra framställning samt att folkskollärarinnorna, därest de erhålla samma lön som folkskollärarna, få vidkännas samma avdrag för bostad och pensionsavgifter som de senare ävensom att en mera rättvis avvägning av förhållandet mellan folk- och småskollärarinnornas löner vinnes.

Stockholm den 6 april 1937.

Th. Gardell.

Några randanmärkningar till propositionen om lärarlönerna.

Lönebeloppen enligt »1936 års lärarlönesakkunnigas» förslag återfinnas på sid. 47—48 i dess betänkande.

Alla manliga ordinarie folkskollärare placeras enligt detta förslag i 17:e lönegraden; enligt propositionen placeras de, alltefter läsårets olika längd, i 15:e, 16:e eller 17:e lönegraden.

Omkring 98 procent av landsbygdens lärare komma att stanna i 15:e lönegraden, eftersom det kortaste läsåret, 34¹/₂ veckor, är regel på landsbygden.

Sänkningen av de i lönebetänkandet föreslagna beloppen utgör enligt propositionen exempelvis i 15:e lönegraden för A-ort: å begynnelselönen 510 kronor, å slutlönen 600 kronor.

Hyresavdragen återfinnas i betänkandet på sid. 48 och överensstämma med de i propositionen föreslagna.

Genomföres likalönsprincipen enligt Kungl. Maj:ts förslag, kommer folkskollärarynna i regel att erhålla en större nettobehållning å lönen därigenom, att hyresavdraget för folkskollärarynnebstod om 2 rum och kök är mindre (i hyresgrupp I 420 kronor) än för folkskollärarybstod om 3 rum och kök (i hyresgrupp I 564 kronor). Då skillnaden mellan hyresavdragen i hyresgrupp I utgör 144 kronor, kommer folkskollärarynna i denna grupp att erhålla 144 kronor större nettobehållning å lönen än manlig folkskollärary i samma grupp. Är detta rättvist, om principen om lika lön, som inte tar hänsyn till försörjningsplikten, skall tillämpas?

På grund av familjeförsörjningsplikten påvilar såväl ogift som gift manlig folkskollärary en årlig utgift för tjänste- och familjepension, som för närvarande överstiger folkskolläraryns årliga pensionsavgift med 112 kronor och 50 öre. Efter lönereglerings genomförande torde detta belopp stiga avsevärt. Det större hyresavdraget för manlig lärare plus den större pensionsavgiften kommer följaktligen att verka så, att för manlig folkskollärary å billigaste ort, A-ort, den kontanta nettobehållningen å lönen med nuvarande pensionsavgifter skulle bli 256 kronor och 50 öre mindre än för folkskollärarynna. Är en sådan följd av likalönsprincipens genomförande rimlig och rättvis?

För statsens vidkommande medföra de olika stora hyresavdragen, att statsbidraget till folkskolläraryns lön kommer att överstiga statsbidraget till manlig folkskollärarys lön med skillnaden mellan hyresavdragen, alltså i hyresgrupp I med 144 kronor, i hyresgrupp IX med ej mindre än 480 kronor. Räknar man endast med det förstnämnda beloppet, 144 kronor, blir för landets folkskollärarynner (omkring 6,574) det överskjutande statsbidraget omkring 946,656 kronor, i verkligheten naturligtvis mycket större. Sätts hyresavdragen lika för manlig och kvinnlig folkskollärary, kunde ett betydande belopp inbesparas och komma löneregleringen tillgodo på annat sätt.

De manliga folkskolläraryna motsätta sig bestämt, att de nedflyttas tvenne lönegrader bland annat för att likalönsprincipen skall kunna genomföras inom en på förhand fastställd kostnadsram. De åberopa härvid uteslutande sin familjeförsörjningsplikt.

Att ransonera lönerna genom att utmäta olika lön på grund av läsårets olika längd protesterar vi emot av den anledningen, att, såsom förut nämnts, omkring 98 procent av landsbygdens lärare härigenom skulle komma att stanna i den 15:e lönegraden. En följd härav måste också bli, att *de mest meriterade lärarna söka till städerna med längre läsår och större lön.*

Vi föreslå därför i enlighet med lärarlönesakkunniga (betänkandet sid. 33), att *slöjdundervisningen kan inrymmas i den obligatoriska undervisningstiden*, varigenom den effektiva undervisningstiden i ett 34 $\frac{1}{2}$ veckors läsår blir likvärdig med den i ett 39 veckors läsår. Antalet obligatoriska undervisningstimmar per vecka skulle härigenom i distrikt med 34 $\frac{1}{2}$ läsveckor ökas från 30 till 34 eller samma antal undervisningstimmar som nu, slöjdundervisningen inberäknad. Härigenom skulle *skälen* att utminutera lönen efter *olika antal läsveckor* bortfalla, och *städerna* skulle ej komma att gynnas *på landsbygdens bekostnad.*

I detta sammanhang kan framhållas, att landsbygdens folkskolor med sina flerklassiga undervisningsavdelningar äro betydligt arbetsammare och mera svårskötta än städernas A-skolor, varför ett något kortare läsår på landsbygden i och för sig ej borde vara giltig anledning att ge dess lärare mindre lön än städernas. Ännu mindre anledning därtill torde finnas efter den sjuåriga folkskolans genomförande, då de påtalade svårigheterna måste bli ännu större.

Ett annat viktigt skäl för ett kortare läsår på landsbygden är *hänsynen till den obligatoriska fortsättningsskolan.* I landskommunerna finnas i regel endast folkskolans lärare, i många fall blott en, att påräkna som lärare i fortsättningsskolan. Utsträcket lästiden i folkskolan till 39 veckor, och därtill kommer en fortsättningsskola på 6 veckor, sammanlagt 45 veckor eller närmare 10 $\frac{1}{2}$ månader, torde man rimligtvis ej kunna vänta eller fordra, att den ordinarie läraren i folkskolan skall kunna undervisa även i fortsättningsskolan. Det kan då bli ett svårt spörsmål att skaffa lärare till denna. Därför torde *ett läsår om 34 $\frac{1}{2}$ veckor, inrymmande även slöjdundervisningen, samt dessutom en 6 veckors fortsättningsskola* bli den lämpligaste anordningen för folkundervisningen på landsbygden. — Att tänka sig fortsättningsskolan på rena landsbygden *anordnad som aftonskola och utsträckt över en längre tid av året* stöter på stora svårigheter på grund av: *dels* de ofta långa avstånden till skolan, som taga för mycket av barnens tid för deras arbete i hemmet, *dels* att barnen under en stor del av året måste vandra hem från skolan i mörker (endast ett fåtal barn kan tänkas komma i åtnjutande av skolskjuts), *dels* på den i längden omöjliga uppgiften för den ordinarie folkskolläraren att utom den dagliga undervisningstiden i folkskolan även undervisa i fortsättningsskolan på kvällarna, *dels* slutligen även därpå att, såsom erfarenheten visat, undervisningen lämnat det bästa resultatet i fortsättningsskolor med heldagsundervisning och undervisningstiden samlad till ett begränsat antal veckor (på landsbygden i regel 6 veckor). Vad särskilt undervisningstidens förläggning beträffar kan påpekas, att det i jordbruksbygder är uteslutet att kunna förlägga fortsättningsskolan till den ljusare årstiden på grund av de då bråda göromålen i jordbruket. — Att således på landsbygden *utsträcka läsåret i folkskolan till förfång och skada för fortsättningsskolan* borde väcka *allvarliga betänkligheter.*

De manliga lärarna hävda fördenskull:

1. att samtliga manliga ordinarie folkskollärare placeras i 17:e lönegraden,

2. att hyresavdrag samt tjänste- och familjepensionsavgifter skola vara lika för manlig och kvinnlig folkskollärare, ifall bådas lön skall vara lika,

3. att likalönsprincipens genomförande ej får nedpressa de manliga lärarnas skäliga lönenivå,

4. samt att tiden för slöjdundervisningen i folkskolor på landsbygden kan inrymmas i folkskolans obligatoriska undervisningstid, varigenom läsåret därstädes ej behöver utsträckas utöver 34¹/₂ veckor.

Ovanstående synpunkter framfördes av en delegation av manliga folkskollärare, tillhörande Gotlandskretsen av Sveriges Folkskollärareförbund, för riksdagsman Th. Gardell, Gans i Näs, vid en uppvaktning för honom den 27 mars 1937.

Havdhem den 29 mars 1937.

Å delegationens vägnar:
V. Karlsson,
folkskollärare.
